

12. Ларичев О. И. Теория и методы принятия решений, а также хроника событий в волшебных странах : учебник / О. И. Ларичев. – М. : Логос, 2000. – 296 с.

13. Ивахненко А. М. Научные основы комплексной автоматизации и моделирования характеристик технологических процессов в системе контроля качества продукции промышленного предприятия : автореф. дис. на получение науч. степени д-р техн. наук : спец. 5.13.16 / А. М. Ивахненко. – М. : 2008. – 42 с.

УДК 711.4:352:338.2

Є. С. ЖДАНКО, Н. В. ЧУВІКІНА

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Донецьк

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЬКОГО ПЛАНУВАННЯ

У статті досліджено зарубіжний досвід методичного забезпечення міського планування, розглянуто типологію міських планів та стадії реалізації цього процесу. Розроблено пропозиції щодо адаптації зарубіжного досвіду міського планування до сучасних умов управління розвитком українських міст.

The article investigates a methodological provision of the international experience of urban planning; typology of urban planning and implementation stages of the process are considered. A proposal for adaptation of foreign experience of urban planning to modern conditions of development of Ukrainian towns is made.

Постановка проблеми. Пошук відповідного інструментарію, за допомогою якого передбачається реалізовувати головні цілі міського розвитку, є невід'ємним атрибутом політики ефективного господарювання в місті. Мова йде про те, що в ринкових умовах міське планування стає майже єдиною, дійсно, автономною дією, яка здійснюється органом місцевого самоврядування, із усього переліку поточних господарських рішень і актів, пов'язаних з веденням міського господарства. Крім того, планування як механізм, за допомогою якого суспільство намагається здійснювати зміни у містах відповідно до певної суспільної або колективної мети, складає важливу частину загальнодержавного процесу регулювання розвитку міст. Мета міського планування полягає в тому, щоб розвиток міста відповідав прагненням певного співтовариства або, принаймні, був найефективнішим в даних умовах.

Аналіз результатів досліджень. Аналіз праць сучасних дослідників цієї проблематики дозволяє стверджувати, що вдосконалення методів управління розвитком міста в цілому і планування, зокрема, стикається з певними суперечностями. З одного боку, існує об'єктивна необхідність використання в практиці регулювання розвитку міста різних методів планування. З іншого боку, в деякій мірі методичне та організаційне забезпечення сучасного міського планування базується на доволі різних концепціях сприйняття міського розвитку. Так, проблема становлення та удосконалення процесу міського планування з точки зору реалізації класичного стратегічного підходу до міського розвитку в Україні досліджується цілою плеядою вчених, а саме А. Мельником, В. Вакуленко, Ю. Шаровим тощо [1–3]. Інші вчені, зокрема, О. Кучер, М. Габрель спираються на ідеологію нестандартизованого поняття міського розвитку переважно за допомогою визначення його через дію просторового чинника розвитку [4–5]. Звідси, саме ця багатовекторність сприйняття міського розвитку та, відповідно, методів його планування спонукає до подальших наукових досліджень щодо оцінки та пошуку найефективніших з них. Взагалі існує необхідність проведення більш детального аналізу вже наявного зарубіжного досвіду в даному питанні, визначення основних підходів в практиці міського планування європейських країн та США, виявлення можливих напрямів використання переваг методів міського планування, які поширено за кордоном, в практиці управління міським розвитком в Україні.

У зв'язку з цим **метою статті** є розробка пропозицій щодо адаптації зарубіжного досвіду міського планування до сучасних умов управління розвитком українських міст.

Виклад основного матеріалу. Міське планування за своєю суттю являє собою процес довгострокового територіального розвитку, який в більшій або меншій мірі орієнтований на подолання існуючих відмінностей у межах міста, розвиток секторальної політики і ефективне використання земельних ресурсів, тобто має, насамперед, місторегулюючий характер. Як правило, даний процес складається з п'яти етапів: визначення основних цілей; вивчення і аналіз; підготовка плану або розробка політики; виконання плану; моніторинг і зворотний зв'язок. Практичний досвід міст інших країн вказує на те, що даний вид міського планування (як і планування в цілому інфраструктури) зазвичай складається з декількох стадій: 1) вивчення даних про тенденції землекористування, чисельність населення, зайнятості та змін дорожнього руху і транспортних розв'язок; 2) прогнозування попиту; 3) планування потужностей і послуг в обсязі, достатньому для задоволення майбутнього попиту. Цей процес схожий з прогнозуванням ринку, здійснюваним приватними фірмами. Даний метод міського планування за кордоном страждає багатьма недоліками. Так, він не враховує в достатній мірі взаємозалежність між різними міськими системами, а також відповідальність місцевої влади за визначення майбутнього розвитку міста. В даний час в зарубіжних країнах місцеві планові служби і управління переходять від даного виду планування до використання ефективнішого багатоступінчатого планування [6, с. 29–35].

Перший етап цього процесу – проведення інвентаризації і аналіз тенденцій (такий же, як і в традиційному плануванні). Другий етап багатоступінчатого планування будеться по-іншому: довгострокові плани (прогнози) розглядаються не як щось дане, а як картина того, що відбудеться за певних умов, тому члени територіальної громади можуть оцінити всі плюси і мінуси певного плану (прогнозу). Третій етап – визначення цілей і завдань. У багатьох міських співтовариствах при їх формулюванні враховується думка не тільки керівників місцевих органів самоврядування, але і жителів-городян, представників підприємницької сфери. Четвертий етап включає розробку альтернативних варіантів політики та планів. П'ятий етап – порівняння і оцінка альтернативних планів із дослідженням таких показників, як фінансові можливості, ступінь відповідності цілям розвитку міського співтовариства, прийнятність для городян, правові та соціальні перешкоди здійсненню плану, додаткове навантаження на обмежені потужності міської інфраструктури. Шостий етап включає вибір найбільш прийняттого плану, сьомий етап – підготовка детальних планів для різних складових загального плану, потужностей місцевої інфраструктури і програм. Восьмий етап передбачає здійснення планів із залученням як державних, так і приватних коштів. Останній етап, який розповсюджується, по суті, на весь процес планування, – постійна оцінка всього процесу в цілому.

Підрозділ міського органу влади, що відповідає за питання планування, виконує велику роботу протягом реалізації процесу: привертає експертів, консультується з іншими підрозділами, а також представниками регіональних і державних структур, створює робочі групи та консультативні комітети, проводить безліч зустрічей з керівниками, фахівцями і міською громадськістю з метою забезпечення прозорості процесу планування на місцях. Результатом процесу планування є складання наступних типів міських планів:

1. Загальний або так званий “стратегічний” план (якнайповніший), що охоплює все місто та його передмістя і має довгостроковий характер (іноді його рамки не обмежені в часі). Він є всеосяжним, тому що взаємопов’язує довгострокові цілі із зростанням населення, економічним розвитком, використанням землі, розвитком транспорту та інших об’єктів суспільної інфраструктури. Зазвичай в цьому плані приводиться карта, де вказані райони розміщення основних землекористувачів: місцевих жителів (типи житла і щільність), ділових офісів, підприємств оптової і роздрібною торгівлі, промисловості, а також території, що знаходяться в суспільному користуванні та споруди суспільної інфраструктури. У цьому плані розглядаються головні проблеми зростання (або спаду), що стоять перед містом, указуються основні тенденції, які заслуговують на увагу з погляду можливостей реалізації різних програм (як суспільних, так і заснованих на взаємодії суспільного і приватного секторів).

2. Плани систем – є більш деталізованими, ніж загальні, але в них не обов’язково повинні міститися інженерні специфікації. Ці плани стосуються функціонування окремих систем міської інфраструктури. Проте з погляду стратегічного бачення розвитку міста дані плани мають істотні недоліки. По-перше, системні плани ґрунтуються на прогнозах чисельності населення і тенденціях землекористування, а не на затвердженій політиці планування, що ставить під сумнів початкові припущення. Системні плани повинні складатися навіть в тому випадку, якщо загальні плани застаріли або не стосуються питань нового розвитку, а такого роду проблеми обговорювалися на ранніх стадіях реалізації проекту і в результаті загальний план був би оновлений. По-друге, деякі системні плани не приділяють належної уваги їх фінансовій забезпеченості.

3. Плани районів – містять багато деталізованої інформації, що стосується окремих географічних частин міста. Найчастіше складаються плани центрального ділового району; крім того – плани промислових районів, суспільних і культурних центрів тощо. Ці плани розглядають специфічні проблеми окремих районів і містять пропозиції щодо їх майбутнього розвитку.

4. Плани підсистем – це детальні інженерні плани для найважливіших елементів різних міських систем. Вони засновані на планах систем і зазвичай складаються під керівництвом відповідного підрозділу або управління органу міського самоврядування. Ці плани повинні бути враховані в програмі технічної модернізації з вказівкою джерел фінансування.

5. Плани розміщення стосуються конкретних об’єктів, для зведення яких потрібне виділення землі, складання архітектурних і інженерних планів, включення в програму капіталовкладень, проведення суспільних слухань з проблеми вибору місця для різних об’єктів, а також координація цих планів із загальними планами розвитку. В цілому при складанні будь-яких планів необхідно враховувати політичні, соціальні, економічні і фінансові аспекти міського розвитку, а також вимоги охорони навколишнього середовища.

Основним і найефективнішим методом міського планування при реалізації даного підходу за кордоном є зонування (zoning). Якщо план землекористування є загальним і охоплює тривалий період, то розпорядження міської влади про зонування є вельми конкретними і точними: кожен вид власності “поміщений” в певну зону, в якій діють особливі правила регулювання. За допомогою зонування не тільки виконується загальний план, але і здійснюється регулювання приватної власності відповідно до загальноприйнятих цінностей міського співтовариства. Зонування припускає розділення міста або графства на географічні округи і регулювання в рамках цих округів: 1) використання землі та будов; 2) висоти, ширини та довжини будівель і споруд; 3) площі, яку можуть займати будови в рамках приватних володінь, мінімальний відстані між будовами, між будовами і межами володінь, а також розміру обов’язкового вільного простору; 4) щільність населення шляхом обмеження типів і числа жител; 5) встановлення різних стандартів міського розвитку в цілому і розвитку міського середовища, зокрема [7, с. 20].

Іншим методом планування є регулювання розподілу землі (land subdivision regulation), тобто процесу перетворення вільних невідпрацьованих земель в площі для будівництва. Відповідні працівники міської влади

завичай активно беруть участь в даному процесі, який регулює розміщення і проектування розвитку суспільної інфраструктури. Ще одним методом планування є проекти технічної модернізації (capital improvement programs), що являють собою розраховані на 5–6 років плани розвитку потужностей суспільної інфраструктури. Складання таких планів необхідне для забезпечення функціонування і розширення потужностей інфраструктури, ефективного управління її розвитком і участі громадян у вирішенні міських проблем. Найбільш важливим для цих програм є вибір із всіх запропонованих проектів оптимального. Для цього в багатьох містах проводиться визначення рейтингу проектів.

Використання одних тільки перерахованих інструментів планування не може забезпечити вирішення всіх проблем, пов'язаних з розвитком (його темпами, відповідністю можливостям інфраструктури, впливом на навколишнє середовище). З цією метою здійснюються програми “Управління зростанням” (growth management). Так, з метою запобігання негативних наслідків швидких темпів зростання, деякі міста вводили обмеження на збільшення чисельності населення і кількість житла, яке щорічно будувалося. Багато міст, намагаючись пов'язати темпи зростання з можливостями фінансування суспільної інфраструктури, сприяли новому розвитку в тих районах, де розширювалися потужності інфраструктури або планувалося їх розширення. У більшості міст були прийняті розпорядження, які встановлювали граничні межі міста і визначальну політику розширення комунальних послуг. У зв'язку із визнанням того факту, що нескінченне зростання не повинне бути самоціллю, більша увага почала приділятися питанням охорони навколишнього середовища. Програми “Управління зростанням” сприяли встановленню зв'язку між довгостроковими планами і поточним регулюванням і управлінням [8, с. 106].

Отже, проведений аналіз дозволяє констатувати, що з перерахованих методів планування застосовуються і традиційні методи прийняття планових рішень в системі управління містом, зокрема, програмний. Так, в останні десятиліття культура місцевого самоврядування в містах розвинених європейських країн і США свідчить про стійку практику переходу на принципи стратегічного планування на основі програм розвитку як засобу об'єднання зусиль приватного і суспільного секторів в досягненні певної мети розвитку міста. “У США планування на муніципальному рівні часто асоціюється з використанням землі та поділу на райони. Крім рішень щодо використання землі та поділу на райони склалося так, що міські планові відділи готували детальні або генеральні плани, які утворювали основу для подальшого прийняття рішень стосовно економічної бази у громаді, розвитку транспорту та потреб у капітальних коштах. Такі всебічні плани критикувалися за свою статичну природу, їх досить вузьку направленість на розвиток матеріальної інфраструктури та труднощі, що виникають при їх здійсненні. У результаті цього зріс інтерес до самого процесу планування, а не до підготовки якісного документу. Деякі називають це політикою планування, але частіше вживається термін стратегічне планування” [9, с. 9]. Для цього стали визначати три типи можливих стратегій розвитку: технологічно-можливі стратегії, економічно-можливі стратегії; соціально-можливі стратегії. Причому у якості методичної підтримки цих стратегій використовуються різні варіації раніше зазначеного алгоритму багатоступінчатого планування, а також інші прийоми, схожі з цим, – алгоритм Бейлі, модель Мейерсона, методи метрополитенівського планування Хейвуда [10].

Другий форум міст (Барселона, 2004 р.) дозволив виявити, що питання планування міського розвитку, які існують в країнах, що розвиваються, і в країнах з перехідною економікою, не мають великих відмінностей. Вони виникають із спадщини централізованого планування (зверху вниз), внаслідок обмеженості прав місцевої влади, гострої необхідності вирішення конфліктних ситуацій між міськими громадами, необхідності справедливого ринку землі та звернення міських поселень до імперативу застосування та забезпечення обґрунтованого управління в сфері планування. Більш того, спеціальні плани можуть навіть нашкодити у разі відсутності сучасного законодавства і регулюючих рамок, а також у разі обмежених місцевих можливостей щодо розробки нових планів. Достатньо згадати приклад Пріштіни, столиці Косова, де побудовано 7 тисяч нелегальних споруд. Зважаючи на відсутність негайного рішення, така ситуація вимагає бачення довгострокової перспективи у поєднанні з проектами практичних дій з вирішення проблем, що “горять”. Саме в цьому випадку стратегічне планування стає настійним, тобто імперативом [11]. Підвищений інтерес до даного методу обумовлений тим, що стратегічне планування міського розвитку – це систематичний процес, за допомогою якого міста формують картину свого майбутнього і визначають етапи його досягнення, виходячи з місцевих ресурсів. Воно включає: узгодження групових інтересів усередині міського співтовариства; інвентаризацію реальних ресурсів, обмежень і сприятливих чинників; визначення реально здійснених завдань і цілей; формування програм і планів дій. У містах стратегія розвитку розробляється, планується і реалізується спільними зусиллями органів місцевої влади, представників приватного бізнесу і державних підприємств, громадських організацій. У подальшому стратегія концентрується в плані, в якому зазначено перспективи міста і головні, ключові чинники. Стратегічний план не відмінняє і не підмінняє інші види планів, не є комплексним планом, а визначає розвиток лише в найбільш важливих, пріоритетних для міста сферах. Цей план розробляється і реалізується всіма учасниками, що впливають на розвиток міста, з урахуванням інтересів і за участю населення. Зрештою, процес стратегічного планування, спрямований на пошук суспільного консенсусу, на залучення до прийняття рішень, а значить і в їх реалізацію, широкого кола активних осіб. Таким чином, по суті, мова йде про механізмі стратегічного партнерства в місті, тобто про механізм пошуку стратегічних орієнтирів і забезпечення узгоджених дій з їх досягнення. Процедура стратегічного планування не припускає абсолютно одноманітного підходу, оскільки різні міста відрізняються один від одного за рівнем економічної активності; географічними характеристиками і природними ресурсами; економічними умовами, характеристиками і результатами діяльності агентів економіч-

ної активності; соціальної організації життєдіяльності населення; політичними умовами і ефективності діяльності органів місцевої влади [12, с. 41]. Головне питання, на яке відповідає стратегічний план міського розвитку – це те, як вийти з кризи, підвищити рівень добробуту жителів і закласти міцні основи для його подальшого підвищення в майбутньому. Центральним моментом всіх перетворень в місті повинне бути створення умов, що забезпечують належний рівень якості життя його населення. У зв'язку з цим початковим пунктом будь-якого стратегічного плану повинна бути оцінка реального положення людини у всіх аспектах її діяльності, ступінь його відповідності сучасним тенденціям розвитку в світі та співвідношення з поставленими цілями. Оскільки рівень життя населення міста багато в чому визначається ефективністю виробництва в місті, то, в першу чергу, плануються саме такі напрями економічного розвитку: залучення в місто нових виробництв; оновлення структури виробництва; розвиток наявних виробництв і інфраструктури життєзабезпечення і життєдіяльності населення; створення нових високооплачуваних робочих місць. Коротко цикл стратегічного планування розвитку міста можна представити у наступному вигляді: визначення цілей розвитку; аналіз зовнішнього середовища розвитку міста; визначення сильних і слабких сторін міста; використання існуючих і формування нових місцевих переваг; розробка концепції розвитку міста; розробка плану конкретних дій і здійснення стратегії; аналіз ефективності та результативності, корегування цілей і методів їх досягнення [13, с. 171]. Зрештою, як показав аналіз європейського досвіду розвитку міст з використанням планово-програмних методів, однією з важливих акцій в процесі стратегічного планування є оцінка якості цього процесу. Вона дозволяє визначити, що було зроблено добре і якісно, а в якій сфері потрібна додаткова робота. Оцінка дозволяє провести аналіз, зіставивши ефект від здійснення стратегічного плану з цілями і завданнями, які планувалося вирішити. Якщо представити реалізацію більшості програм у вигляді ланцюжка “ресурси – діяльність – продукти – результати – ефект”, то таку модель можна назвати “моделлю підсумків програми”. Ресурсами, які використовуються для реалізації проекту, можуть бути фінанси, методична допомога, організаційні ресурси влади та інші ресурси інституційної бази. Щодо проводжуваної діяльності, то нею може бути, наприклад, формування Ради із стратегічного планування, розробка стратегії, її громадське обговорення. Отриманим в результаті реалізації програми продуктом може бути стратегічний план, а результатом програми стає визначення міського співтовариством узгодженого бачення щодо питань міського розвитку.

Висновки. Таким чином, дослідження практичного досвіду застосування основних методичних прийомів міського планування у європейських країнах та США дозволяє виявити можливі напрями удосконалення міського планування в Україні завдяки врахуванню існуючих переваг зарубіжного методичного супроводу розробки планів розвитку міст. Головними перевагами закордонних методів міського планування є їх узгодженість, систематичність, скомбінованість та свого роду “спадкоємність” у сенсі перманентного самовдосконалення самого процесу планування в залежності від умов його реалізації. В якості перспектив подальших досліджень може виступати пошук оціночного інструментарію визначення ефективності використання вищезазначених методів у практиці планування розвитку українських міст в ринкових умовах.

Література

1. Мельник А. Ф. Стратегічне планування в системі інституційного забезпечення соціально-економічного розвитку України / А. Ф. Мельник, Л. А. Лаврів // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 1. – С. 74–83.
2. Вакулєнко В. М. Стратегічне планування на місцевому та регіональному рівнях : навч. посібник / В. М. Вакулєнко, В. В. Мамонова, Ю. П. Шаров. – Ужгород : Патент, 2004. – 198 с.
3. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в соціально-технічних системах і в місцевому самоврядуванні : навч. посібник / Ю. П. Шаров. – К. : УАДУ, 1996. – 88 с.
4. Кучер О. О. Особливості просторового розвитку і планування в Україні / О. О. Кучер // Земельні відносини і просторовий розвиток в Україні : матер. Міжнар. наук. конф. – У 2 ч. (Київ, 13–14 квіт. 2006 р.) / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К. : РВПС України, 2006. – Ч. I. – С. 50–56.
5. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / М. М. Габрель / Інститут регіональних досліджень НАН України. – К. : Видавничий дім А.С.С., 2004. – 400 с.
6. Cristofano W. Foster. Management of local public works / W. Cristofano. – Washington : International city management association ed., 1986. – 410 p.
7. Прошко В. Місцевий економічний розвиток – деякі американські приклади / В. Прошко // Аспекти самоврядування. – 2004. – № 1. – С. 19–26.
8. Блейклі Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку : теорія і практика / Е. Дж. Блейклі. – Вид. 2-е / пер. з англ. А. Кам'янець. – Львів : Літопис, 2002. – 416 с.
9. Розробка стратегії економічного розвитку : навч. посібник для місцевих рад в Україні / Програма сприяння парламентові України / Упорядник О. Зіневич. – К. : Університет Штату Індіана та Фундація “Україна – США”, 2001. – 71 с.
10. Heywood Ph. The emerging social metropolis : Successful planning initiatives in five new world metropolitan regions / Ph. Heywood // Progress in planning. – Oxford, 1997. – Vol. 47, p. 3. – P. 161–250.
11. Вопрос о городском планировании на второй сессии Всемирного форума городов в Барселоне [Электронный ресурс]. – <http://ferim-np.ru/index.php?pm=content&cid=2&pid=49>.

12. Онищук Г. Планування та організація економічного розвитку міст / Г. Онищук // Схід. – 2000. – № 5(36). – С. 40–42.

13. Нерета О. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку малих міст / О. Нерета // Управління сучасним містом. – 2003. – № 1–3. – С. 169–176.

УДК 330.341:005.591.6

О. К. КАЗАКОВА, И. С. ЛАГУТИНА

Донецкий национальный университет

СЕТЕВЫЕ СТРУКТУРЫ В ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

У статті розглянуто особливості, переваги та обмеженість нових організаційних структур – мережових інноваційних організацій. Виявлено перспективи їх застосування при здійсненні автономних і системних інновацій.

The article provides an analysis of the features, advantages and limitations of such new organizational structures as innovative network organizations. The future directions of their application during realization of autonomous and system innovations are determined.

В последние десятилетия во всех сферах человеческой деятельности происходят перемены, вызванные глобальной конкуренцией, быстрыми технологическими изменениями, приводящие, в частности, к появлению различных неиерархических организаций, например, сетевых. Сетевая организация предпринимательства весьма интенсивно развивается и широко используется в последнее время как особая современная форма рыночного взаимодействия организаций. Участие в сетевых отношениях приносит и индивидуальные выгоды организациям, формирующим сеть, и коллективные, от их совместного участия в сети. Примеры сетей: создание временных сетей из заинтересованных организаций и (или) квалифицированных работников различного профиля при осуществлении проектов; организация и ее поставщики, возможно и потребители; компании в региональной отрасли, участвующие совместно во многих контрактах; крупные производственные предприятия, рассредоточенные географически и объединенные в единую систему; стратегические союзы организаций, стремящихся обеспечить себе конкурентоспособные преимущества в глобальном масштабе.

Цель работы – исследование особенностей сетевых структур, выявление преимуществ, ограниченности и перспектив современных сетевых инновационных организаций.

Сетевые организации имеют ряд особенностей и преимуществ по сравнению с организациями других типов. Рассмотрим некоторые из них [1]. 1. Каждый участник сети может сконцентрироваться на определенном виде деятельности, в которой он достигает лучших результатов и отказываться от видов деятельности или операций, которые другие участники сети выполняют лучше. В результате общее качество работы повышается. 2. Сети – динамичные организации, число участников сети изменяется в зависимости от рыночной ситуации. 3. Отношения между участниками сети строятся на рыночной основе, их связывают общие цели, взаимовыгодные контракты, а не административные иерархические отношения. Участники сети обмениваются информацией, кооперируются друг с другом, поставляют продукцию, оказывают услуги для того, чтобы удерживать определенное место в ценностной цепи. 4. Сети могут использовать общие активы организаций – участников сети. 5. В некоторых случаях сети формируются на основе кооперации и взаимного владения акциями, что способствует более тесному и ответственному взаимодействию участников.

Сетевые структуры – хорошо известное явление в мировой экономике. Коммерческие организации объединяются в сети для повышения конкурентоспособности, получения доступа к дополнительным источникам необходимых ресурсов, новым рынкам, для совместного решения возникающих проблем. В производственной сфере давно и достаточно широко используют следующие формы организаций, которые можно отнести к сетевым: картели, консорциумы, конгломераты, различные союзы, альянсы, ассоциации, пулы. В последние десятилетия в современной инновационной экономике интенсивно формируются сетевые отношения, сосредоточенные на создании и передаче знаний как важнейшего ресурса развития. Определяющее значение знаний как стратегического ресурса требует от организации умения обучаться и развиваться на базе своих знаний. С этой точки зрения сети – форма осуществления процесса обучения организаций, освоения новых возможностей обмена знаниями, умениями и навыками в рамках гибких сетевых структур. Развивающиеся в сетях формы кооперации направлены на приобретение максимального объема знаний из внешней среды на всех этапах цепочки создания ценностей от научно-исследовательского до сбытового. С другой стороны, наблюдаемый в наши дни рост масштабов межфирменной кооперации, усиление взаимосвязи и взаимозависимости организаций в экономике знаний определяет важную роль эффективного управления сетевыми отношениями как фактором коллективного конкурентного преимущества.

Рассмотрим, роль сетевых организаций в осуществлении инновационной деятельности, применительно к так называемым автономным и системным инновациям.

Автономные инновации могут быть встроены в систему без дополнительных согласований, корректировок. К таким инновациям относятся, например, большая компьютерная память, новая модель бытового прибора, увеличение быстродействия микропроцессора.